

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 8 fillér.

Tizennyolc korona judás pénz.

Megcsinálták a kivándorlási törvényt, hogy megakadályozzák a magyar vér kiömlését Amerikába. Megcsinálták a határrendőrségi törvényt is, hogy megakadályozzák a bacillusok beözönlését a magyar vérbe. És annak ellenére folyton árad kifelé a magyarság virága, munkás ifjúsága Amerikába, az ország másik felén pedig akadálytalanul hömpölyög befelé a népvándorlás utolsó keleti hulláma: utolsó, de legveszélyesebb.

Ugyan mire valók azok a nagy apparátussal készült törvények, ha az országnak semmi hasznuk sincs belőle?

Hencz Károly szóvá tette, Andrássy belügyminiszter elismerte, az érdekelt felek pedig hallgatással fogadták azt a tényt, hogy minden egyes harmadosztályú kivándorló után az Adria 18 koronát fizet a Menetjegyirodának. Ez tehát tény. Tény az is, hogy a Menetjegyiroda mögött nagyságos, méltóságos és kegyelmes urak vannak, többek közt a főrendiháznak is egy kiváló pénzügyi tekintélye. Tény továbbá, hogy az ügynökök hallatlan garázdálkodásaikkal ezeket és ezeket csábították a kivándorlásra s hogy volt köztük egy, a ki 55.000 korona províziót tudott keresni egy év alatt az amerikai kivándorlók felhajtásával.

Mi ez, ha nem a nemzet vérével való üzérkedés, gyalázatos emberhuskereskedés? A rabszolgavásárokat ágyukkal és hadihajókkal verték szét a legsötétebb Afrikában, a magyarországi emberhuskereskedést pedig a kormány által szubvencionált vállalat törvényes cégér alatt folytatja s a nyomorult fehér rabszolgák, az amerikai bányasírokba és embervérrel üzemben tartott gyárakba szállított anyag után — 18 korona províziót vágnak zsebre nagyságos, méltóságos és kegyelmes uraink, ő Felső udvari és valóságos belső titkos tanácsosai.

Felháborodik az ember, — és akkor a fővárosi sajtó ismert felekezeti része azt mondja, tessék felosztani a papi vagyont a kivándorlók közt, mindjárt nem lesz kivándorlás.

Ez a perfid elszólás érdekes világot vet a kérdésre.

Mikor ezek a lapok a papi vagyona uszítják a gyöngébb elméjü hiszékenyeket, mindig van rá bizonyos okuk. Van valami félteni valójuk, a miről jónak látják a figyelmet ravaszul elterelni. A 18 korona judáspénzt féltik a maguk köréhez tartozó nagyságos, méltóságos és kegyelmes uraktól.

Abból a judáspénzből tarthattak autómobil, járt a familiájuk suhogó selyemben, lettek ők maguk urak, gazdag urak.

Ha a judáspénz szedését ezentúl megakadályozzák, az ő embereik esnek el busás jövedelemtől, befolyástól, hatalamtól. S mivel a leleplezés véletlenül egy néppárti képviselőtől jött, rá kell uszítani a felbőszült közvéleményt a papi vagyona. Hát ha megszeppen a leleplező s a béke kedvéért abba hagyja a kérdés bolygatását? Hiszen csak 18 koronáról van szó — csekélység az egész, szóra sem érdemes, ha okos emberek jól megértik egymást!

Csak hogy nagyon is jól értjük mi egymást! Tudja mindenki, hogy sokkal több szántóföld van nálunk héber, mint papi kézen. Tudja mindenki, melyik kategóriába tartozik az a nagybirtok, a hol a cselédnek és munkásnak állandó, biztos kenyere, gyógyszere, iskolája van s tudjuk azt is, hol üzleti elv a munkaerőnek kizsákmányolása rogyásig. És éppen azért egy pillanatra sem hajlandó a közvélemény napirendre térni a 18 koronák kérdése fölött.

Mesélhetnek erről annyi szépet, a mennyit csak kitalálni képes a sarokba szorított rókaravaszság. Mondhatják, hogy a 18 koronákat a hajóstársaság fizeti. Annyi feltétlenül bizonyos, hogy ha a tizennyolc korona provízióinak címzett vérdíj nem volna, ennyivel több maradna százezer és százezer szegény ember zse-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A szerencsés módszer.

I.

Fripouillard, ha esténként lehuzza péküzlete vasfüggönyeit, homlokát tenyerébe szoritja és azon töri a fejét, hogy lehetne gyorsabban meggazdagodni, mint hogy nap-nap után mérni a kenyeret négy souért a napszamosoknak.

Sokat gondolkodik a bölcsek kövéről, amely az ércet arannyá változtatja és olyan villamos gépről, amelyből ökölnyi gránátok potyognak. Mindez azonban, sajnos, csak álmodozás: a pénzürt meg kell izzadni és sounkint rakni félre azt a szerény tőkét, ami egy csendes öregnek majd elég lesz.

Vannak sorsjegyei is; sokszor vesz ő, mert hiába, a remény mindig él benne, van neki; Koldusinasok szanatóriuma. Az autómobilról elgázoltak ligája. Elszegényedett telefonelőfizetők háza. S még sok ilyen, amik mind ott pompáznak a dohánytözsdek ablakában.

De haj, soha egy számja ki nem jött még! Még csak rongyos ötszáz frankot sem ütött meg. Igazán, legyen kedve ezek után az embernek vagyont gyűjteni.

Fripouillard egyszerre, mint Archimédész, a hemlokára üt.

Megvan!

Hát nem eleget hallott már a roulette-ről? Erről a csodálatos gépről, amelyet olvasatlan, vég nélkül önti a pénzt?

Rouge, noir, passe, mangue, pair, impair, ezek a szavak vidám táncot járnak a fejében... Ah, fussatok! mondja nekik, mint Des Grieux a Manonban... De csak annál makacsabban térnek hozzá vissza.

Csakugyan, érdemes gondolkozni rajta, hiszen az egészhez nem kell egyéb, mint hogy a kis pergő kocka azon a számon álljon meg, a hova az ember a pénzt teszi. Nagyon rossz ismeri Fripouillardt, a ki azt hiszi, hogy ő most nem fedezi föl ennek a titkát. Vásárol egy kis roulette-t, és hosszú éjjeleken át pergeti a vörös-feketét, — a bankárt egy hatalmas zsák bab helyettesíti. És hála ügyességének, a bab fogyni kezd, az ő zsebeit kezdi düllesztetni: megtalálta a vagyont titkát!

Tizszer, huszszor újra kezdi, mindig nyer. A croupiernek új bab után kell látniok... Fripouillardt diadalmaskodott! Oly egyszerű az egész! Csak meg kell keresni. Kolombus tojása... Holnap milliomas lesz, holnapután milliárdos...

Egy hónap sem telt bele s eladta péküzletét, teléért, mint amennyit ért, de nem baj, az üzlet volt gazdája, néhány ezerfrankossal a zsebében, vigan száll vonatra.

Milyen hosszúnak tetszett az utazás!

Végre megérkezik Montecarlóba. Annyi időt sem veszteget, hogy szállóba menjen szobát kivenni, szalad a Casinóba és egyszerre elmerül a sűrű tömegben, amely az asztalok körül tolong zibongva s melyből csak a croupierk gyhangu kiáltása hallik ki:

— Faites vos jeux!

Egy szék üres a zöld posztó mellett, Leül és nem remegő kézzel rakja le aranyait az elébe festett számokra.

De különös, érthetetlen, megmagyarázhatatlan, — akármelyikre tesz is, az soha ki nem jön.

Fripouillard összeszedi magát és újra át-gondolja az egészet... Hihetetlen! Ami jó volt a babbal, annak jónak kell lenni a huszfrankosokkal is!... De csak kellene és a megszeppent fiatal ember busan számolja meg, miye maradt az aranyhalomból... Alig ezer frank az egész!

II.

Icarus éppen így érezhette magát, mikor visszaesett a naptól a földre. Tiszán végig-gondolja helyzetét. A bolt eladva, az ára elusztott, — közeledik a nyomor.

A torkát egy kiáltás fojtogatja:

— A pénzemet!... Adjátok vissza a pénzemet!

A következő percben már kint van az arannyal pettyezett mélységes kék ég alatt. Itt nem lehet lármát csapni!

TÁTRAY GUSZTÁV

kézi munka és rövidáru üzlete Rákóczi-út 4. orsolya templom mellett. Helyi és vidéki telefon 783. sz.
 Elismert szolid kiszolgálás!

!! FONTOS A SZÜLOKNEK !!

Iskolai időnyre kézi munka és mindenféle gyermek ke-lengyék előírás szerint. Harisnyákban és mindennemű rövid-árakban nagy raktár, legolcsóbb árak!

bében. Ennyivel több kenyér jutna a szegénynek és egynehány automobillal kevesebben pöffeszkednének udvari tanácsosok Budapesten. Ha a 18 korona jutalék nem volna, az ügynökök nem szaglásznák véreb módjára azt a nyomort, a melyből a provízió fejében még egy hajó-jegy árát ki lehet sajtolni.

Kivándorlóink száma oly rettenetes nagy, hogy első helyen állunk a statisztikában; mintha mi volnánk anyagilag a legnyomorúságosabb helyzetben a világon. De mikor azt látjuk, hogy ezt a koldusállapotot állami ellenőrzés és szubvenció mellett nyereszkeskedésre lehet kihasználni, akkor nem az anyagi, hanem az erkölcsi helyzetet látjuk a lehető legnyomorultabbnak.

Egy állam nem bocsáthatja üzereknek áruba saját alattvalóit.

Egy állam nem tűrheti, hogy megfoszják polgáraitól rendszeresen szervezett emberkereskedők. Nem volna méltó a magyar állam hatalmához, ha ennek a nemtelen gseftelésnek drákói szigorral véget ne tudna s né akarna vetni.

Nem lehet, nem szabad ezt a kérdést elütni, eltussolni, elhallgatni. Egy Andrássy ma Magyarország belügyminisztere, tőle bizalommal és joggal várjuk az érellyes, a szigorú tisztogatást és megtorlást.

Judáspénz nem lehet tényező az államéletben, Judásoknak nem lehet helyük Magyarországon.

— A bankügy tán a legkeményebb dió, amelyet a koalíciónak fel kell törnie. A függetlenségi párt azonban e kérdésben is szóba áll, mert még súlyosabb kérdések merülnek fel, amelyek kedvéért a bankügyben is belemennek valamelyes kompromisszumba.

Bosznia anneziója. A »Zeit« jelenti: Visontai Soma, az anneziós javaslat előadója tegnap hosszabb ideig tanácskozott Wekerle miniszterelnökkel, a javaslat előkészítéséről. A kiküldött külön bizottság valószínűleg a jövő hó elején kezdi meg a tanácskozást. E tanácskozáson részt vesz *Thalóczy* Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök is, hogy megadhasa a kellő felvilágosításokat.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 26.

Elnök: Justh Gyula.

A mai ülés fél 11 órakor kezdődik.

Elnök jelenti, hogy a *Hoitsy* Pál és társai által benyújtott sürgősségi indítvány értelmében az ülésteremben négy órával való meghosszabbítását kívánják. Az elnök ezután kijelenti, hogy a Ház holnaptól kezdve délelőtt 10-től 2-ig, délután 4-től 8-ig fog ülésezni. (Helyeslés.) Rátérnek ezután

a Költségvetés

folymatlagos tárgyalására.

Issékutz Győző: Hogy milyen türelmes és hosszantűrő a magyar nemzet, azt tegnap *Lukács* László beszéde folyamán is fényesen demonstrálta, amikor megtűrte, hogy egy teljes ülésen keresztül becsüreljék és lekicsinyeljék a magyar nemzet legszentebb és legnemesebb intézményeit. (Igaz. Ugy van.) *Lukács* László rosszul idézett. Az 1868; 44. cikk beszél ugyan szerb és román nemzeti egyházról, de egyetlen mondattal sem a szerb és román politikai nemzetről. (Helyeslés.) E hazában csak egy nemzet van és ez a magyar, a mely ezer éven át volt minden időben a kulturában és a gazdagságban a legelső és legkiválóbb. (Helyeslés.) Nem helyesli a baipárt akadékoskodó po-

litikáját. Most munkára nagy intenzív tevékenységre van szükségünk, mert öt meddő évnek mulasztásait kell pótolnunk. (Tetszés.) A költségvetést elfogadja. (Helyeslés.)

Lukács Ödön horvátul beszél a javaslat ellen.

Vlad Aurél: Issekutz mai beszédével foglalkozik. Igyekszik vele szemben kimutatni, hogy törvényeink igenis ismernek román politikai nemzetet. (Zajos ellenmondások.) Egy poliglott államban vagy minden nemzetiség a legteljesebb egyenjogúságban részesedik, vagy pedig az uralkodó faj el kell hogy nyomja a többi itt élő nemzeteket. Ez utóbbi sokáig nem tarthatja magát és Magyarországon ez az utóbbi a helyzet. (Zaj.)

Egy hang: És Romániában?

Vlad Aurél: Magyarország büszke lehetne, ha olyan szabadság volna itt, mint Romániában.

Kmetty Károly: Hát akkor a román parasztok miért lázadtak föl?

Maniu Gyula: A magyar parasztok kivándorolnak, azért nem lázadnak föl!

Vlad Aurél: Nálunk a békét a csendőrszuronyok tartják fenn. A választójogi tervezet milliók becsapására készült.

Simkó József: Neked is három szavazatod lesz!

Vlad Aurél szünetet kér.

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

Szünet után

Vlad Aurél folytatja beszédét.

Bizalmatlan a kormánnyal szemben, mert nem felel meg a nemzet kívánalmainak.

Az elnök javaslatára a vitát berekesztik.

Wekerle Sándor miniszterelnök törvényjavaslatot terjeszt be a Szerbiával kötött kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről, valamint több külkereskedelmi viszony rendezéséről.

Az ülés 2 órakor véget ér.

Balkáni események.

Délfelelői veszélyes felhők tornyosulnak. Mindenünnen háborus készülődéseket jelentenek. A nálunk történő munkálatok is mind azt bizonyítják, hogy komolyan készülnek a háborúra. A levegő annyira telített ma már, hogy bármelyik órában megtörténhetik az összecsapás, s kezdetét veheti egy olyan háború, melynek kimeneteléről még senki sem tudhat biztosan mondani. A tegnapi hírek, melyek csak éiesítik a háborus hangulatot, a következők:

Berlin, november 26.

Oszkár herceg, a német császár fia egy ebéden tószót mondott. Többek közt így szót:

— Nehéz napok várnak ránk. Az itjuságnak ki kell vennie részét a munkában. Az Isten nem hagy el minket.

Pétervár, nov. 26.

A Duma honvédelmi bizottságában a hadügyminiszter és a tengerészeti miniszter nagy összegeket kértek a Német és Osztrák határfelé vivő utak és a tenger melletti részek kiépítésére.

London, nov. 26.

Dailychroniclenek jelenük Milánóból: Itt elkerülhetetlennek tartják a balkán háborút. Helene olasz királyné anyjával a montenegrói fejedelemszonnnyal, Milánóban találkozott a montenegrói vörös-kereszt szervezése céljából.

Konstantinápoly, nov.

A háborus párt felülkerekedett. Erős hangulat van Ausztria-Magyarország ellen.

Bécs, nov. 26.

A börzén rendkívül lanyha lett az irány. Az árfolyamok egyszerre rohamosan estek. — Oka első sorban a balkáni bonyodalmak. Az a hír, hogy Pallavicinit legközelebb visszahívják és hogy a szerb határon vörös összeütközés történt, nagyon deprimáló hatást tett.

Guy de Noir.

A bankügy. Bilinski lovag, az osztrák-magyar bank kormányzója, *Preyer* dr. udvari tanácsos, bankfőtitkár társaságában látogatást tett *Kossuth* Ferenc miniszternél. A látogatás nem a miniszternek, hanem a koalíció vezértársa elnökének szólt. Most a beszélgetés tárgya a bankügy volt, amelyben *Kossuth* Ferenc félre nem érthető módon fejtette ki ismételt a függetlenségi pártálláspontját. A kérdésnek egyik alapos ismerője ekként nyilatkozott a N. P. Journal tudósítója előtt:

Mit csináljon?

Más most kétségbeesne . . . zokogna, öngyilkosságon járna az esze . . . Más ököllel fenyegetné a palotát, melynek ablakai hidegen ragyognak az éjszakában . . .

De Fripouillard így szól:

— Megkaptam, amit kerestem . . . Helyre kell ütni a hibát.

Ez az a tiszteletreméltó elhatározással megy a legelső szállóba, amit megtalál, belép, hivatja a gazdát és azt mondja neki:

— Monsieur, én játékos vagyok és félek, hogy végzetes szenvedélyem bajba visz. Itt van ötven louis. Esküdjék meg nekem, hogy ezt csak elutazásom napján adja vissza.

A vendéglős hallotta ezt már mástól is.

— Esküszöm önnek. — felelte, — nagyapám hamvaira, aki huszonnyolc éve hait meg és kápiár volt a csendőrnél.

— Köszönöm, most már nyugodtan alszom el. Kérek szobát.

Fripouillard a másnapot sétálva tölti el. Az ég tiszta, a tenger gyönyörű. A virágillatot enyhe szellő hordja szét, — határozottan sokkal szebb itt, mint a ködös, locs-pocs Párizsban.

De este visszamegy szobájába és leül egy fotelbe, a fejét tenyerébe hajtva.

— Mi baja, Monsieur? — kérdi résztvevő a pincér.

— Ah, barátom, — sóhajt Fripouillard, — mindenemet elvesztettem!

— Szerencse, hogy monsieur ezer frankot a gazda pénzszekrényében hagyott.

— Igaz, majd elkérem tőle . . . mit gondol, ide adja?

— Hogyne, majd a monsieur elutazása napján . . . de előbb nem.

— Pedig én most találtam meg a módját, hogy nyerhetek mindent vissza . . . Mondja barátom, nem ismer valakit, aki holnapig adna nekem ötszáz frankot, arra, ami a gazdánál van? . . . jó hasznot fizetnék rá . . .

— Menyit?

— Öt louis.

Ez meggyőzi a pincért. Féltie nem kell, a biztosíték ott van a gazda kezében.

— Van egy kis pénzem, monsieur, — szólott, — és ha monsieur megengedné . . .

— De a mi fő, legyen diszkrét!

— Ne féljen monsieur, ha meg tudnák, azonnal kidobnának.

— Jó . . . tehát holnapig . . .

Egy óra alatt ugyanez a jelenet megismétlődik a maitre d'hotellel, a főpincérrel, a portással, a tolmáccsal, sorban az összes pincérekkel, akik közül egy megkéri, hogy játsszék neki is és erre külön ad öt louis.

Az eredmény kielégítő. Fripouillardnak tizezer frank duzzasztja a zsebét. De most nem a Casinó felé igyekszik, nem, elég volt a lelkéből. Egyszerűen folszáll a Párizsi vonatra, nagylelkűen otthagya az ötven louis.

Határozottan a legtöbbre lehet menni az emberi butasággal, — elmélkedik Fripouillard a vonat párnái között, — sokkal hasznosabb a bölcsök kövénel vagy a gyémánt gépnél, — eh, ezek mind csak utópiák!

Budapest, nov. 26.

Az itteni börzén is rohamosan estek az értékek.

Bécs, nov. 26.

A „Berliner Morgenpost“ küldte ma hajnalban Bécsből kapott magántáviratát, hogy megtörtént az első összeütközés. Srebrenica mellett. Egy osztrák-magyar őrzőbanda ütközött össze egy harminctagu szerb bandával. Az őrzőbanda a banda valamennyi tagját megsemmisítette.

Előkészületek a háborúra.

Cettinje, nov. 26.

Most már senki sem tagadhatja, hogy komoly stádiumba jutott a háború kérdése. A montenegrói nép valóságosan fanatizálva van. Cettinjébe mostanában egynéhány orosz katonatiszt jött, kiknek feladata a katonák taktikai kiképzése és kioktatása annak, hogy az olasz fegyverekkel hogy kell elbánni. Az orosz tisztek a montenegrói fejedelem vendégei.

Milovanovics utazása.

Belgrád, nov. 26.

A szerb külügyminiszter, dr. Milovanovics tegnap délután Petrovics, a budapesti szerb főkonzul kíséretében Budapesten át Belgrádba utazott, a hova megérkezett.

Novakovics szerb követítő továbbra is Konstantinápolyban marad.

Ágyuszállítás a rákosi pályaudvarról.

Budapest, nov. 26.

A tegnapi nap tolymámán 12 ágyut indítottak utnak a rákosi pályaudvarról. Az ágyuk szállításáról a keleti pályaudvar főnöke nem tud semmit, azonban nem tartja lehetetlennek, hogy a nyugati pályaudvarról indították el. De ha meg is történt volna az állomásfőnök kijelentette, hogy arról nem szabad semmiféle felvilágosítást adni.

Tanfelügyelői kirendeltség Belényesben.

Megirtuk már, hogy a vallás- és közoktatási miniszter Bihar megyében még egy tanfelügyelői kirendeltséget rendszerez, melyhez öt járás iskolája fog tartozni. A rendszerezésről szóló miniszteri intézkedést hiradásunk óta izgatottan várták úgy a tanfelügyelőség mint a tanítók. Az értesítés végre tegnap beérkezett a vármegyéhez.

A miniszteri leirat szerint az új tanfelügyelői kerülethez a belényesi, vaskóhi, magyarcsékei, tenkei és beéli járások tartoznak. A székhely Belényes lesz. Ezen új tanfelügyelőség rendszerezését a miniszter azzal indokolja, hogy az elősorolt járásokban így a népoktatás állami felügyelete sokkal intenzívebb és éberebb módon lesz gyakorolható. Bihar megye területe ugyanis oly nagy, hogy a fölött a jelenlegi tanfelügyelőség csak nagy erőfeszítéssel tudja a felügyeletet gyakorolni.

Az új tanfelügyelőség címe: *Belényesi kir. tanfelügyelőségi kirendeltség* lesz. Életheleltetésének ideje 1909. január 1. A miniszter leiratában tudatja, hogy a kirendeltség élére Földi Jenő krassószörénymegyei kir. segéd-tanfelügyelőt nevezte ki, aki 1909. január elsején már elfoglalja helyét. Az új tanfelügyelő kötelessége lesz a körébe tartozó iskolák felett a törvényes felügyeleti jogot gyakorolni és arról rendszeres jelentést tenni.

Az új tanfelügyelő a közigazgatási bizottságban részt fog venni és ott a körében előforduló ügyekről jelentést fog tenni. A tanfelügyelőnek a bizottságban való szereplése, azonban csak mint segéd előadó lehet. Jelentéseiről egyébként évnegyedenként köteles úgy a vallás- és közoktatásügyi, mint a belügyi miniszterhez és a nagyváradi tanfelügyelőséghez jelentést tenni.

A tanfelügyelői kirendeltség részére utiátalány címén 800 korona és irodai átalány címén 200 korona van megállapítva, mely összeget 1909. január elsejétől folyósít a miniszter.

A belényesi kirendeltség munkaköre oly nagy, hogy az új tanfelügyelő teljesen képtelen volna a négy járást ellátni. A miniszter erre való tekintettel Földi Jenő mellé egy segéd-tanfelügyelőt és egy díjnokot nevez ki. A kisegítő erők alkalmazása azonban csak akkor fog megtörténni, amikor már az 1909. évi költségvetés szentesítve lesz.

Üzletvezetőség Nagyváradon.

A tisztviselők lakbörégye.

A tisztviselők lakbörrendezése befejezést nyert s ebben meg is nyugodhatnak az állami és megyei tisztviselők, mert a városunkban uralkodó lakbörűrsora némileg elviselhetőbbé van téve rájuk nézve.

A tisztviselők mozgalmakban folyton a mellett foglaltak állást, hogy Nagyvárad a 90 százalékos javítást nyerje, azonban ez az óhajuk nem teljesült. De tekintetbe véve, hogy az utóbbi időben már olyan hírek is keringtek, mintha a tisztviselők csak 70 százalékos javítást nyernének; a mostan elért vívmány, mely 80 százalékos javítást jelent, megnyugtathatja a tisztviselőket.

A tisztviselők 1908. októbertől visszamenőleg fogják kapni a javítást. Az előzetes munkálatokkal a miniszteriumban már el is készültek, s most már csak a kiutalás következik, mely napok kérdése. A hír tegnapelőtt érkezett le egy szűkszavú sürgönyben. Ez az értesítés azonban még nem nyugtatta meg a tisztviselőket. Tegnap végre a leghitelesebb helyről jött le az értesítés.

A legújabb értesítés kettős öröme szolgálat Nagyvárad város közönségének. A tisztviselők megkapták a 80 százalékos javítást. Ez a javítás azonban csak ideiglenes, mert a tisztviselők mozgalmak és az újabb beszerzett adatok mind azt bizonyítják, hogy még a 80 százalékos javítás sem elegendő ahhoz, hogy megfelelően legyenek támogatva a tisztviselők a lakbör drágasággal szemben.

A tisztviselők megnyugtatóására ugyanonnan ahonnan a fenti értesítés érkezett, tudatták azt is hogy a jelenlegi rendezés csak ideiglenes, mert egy év leforgása alatt megfogják kapni a 90 százalékos javítást.

Nagyvárad ugyanis *egy év alatt vasuti üzletvezetőséget* kap s így semmiféle akadálya nem lesz annak, hogy a lakbör megfelelő osztályba soroztassék. Az üzletvezetőség óriási horderővel bír Nagyváradra, melynek fejlesztését nagyban elő fogja segíteni, ez pedig már a jövő évben meg fog történni.

Az a hír, hogy városunk üzletvezetőséget kap, tegnap nagy örömet keltett városunkban, különösen a tisztviselők körében.

Nadányi Károly körútja a Hegyközön.

Tegnap folytatta Nadányi Károly, a bihari kerület függetlenségi és 48-as képviselőjelöltje programkörútját a bihari kerületben és e napon a hegyközi községek közül Száldobágot, Hegyközujlakot és Hegyközpályit látogatta meg Popity János ügyvédjelölt, a kiváló népszónok kíséretében.

Délelőtt 9 órakor érkezett a népszerű függetlenségi jelölt kocsija Száldobágy községbe. A házról az utcán végig lengő zászlók fogadták, hirdelve, hogy e község választó népe az utolsó emberig Nadányi Károly tántoríthatatlan híve.

Délelőtt 10 órára a község választó polgársága szinte szintültig megtöltötte a község-háza tágas tanácstermét, hogy a népszerű jelölt programbeszédjét meghallgassa. A község-házban megjelent jelöltet a község református lelkésze fogadta üdvözlő szavakkal és kérte programbeszédét elmondására.

Nadányi Károly ezután tömör előadáshoz, helyenkint gyújtó szónoki lendülettel kifejtette programját, különösen hangsúlyozva, hogy megválasztatása esetén kiváló gondoskodása tárgya lesz a kis emberek érdekeinek törvényhozási támogatása, mint akikben az ország gazdasági és kulturális erejének alapját látja.

A népszerű képviselőjelölt beszédét sűrűn szakította meg a választók lelkes helyeslése, kik közül Szabenyi József, egyik tekintélyes választó polgár köszönte meg a jelöltnek programbeszédét és biztosította, hogy az utolsó emberig törhetetlen hűséggel szegődnek zászlaja alá.

A következő állomás Hegyközujlak községe volt, hol déli 12 órakor tartotta meg programbeszédjét Nadányi Károly képviselőjelölt nagyszámú választó hallgatósága előtt. Előzőleg a jelöltet Biró László községi jegyző üdvözlölte. A programbeszéd itt is rendkívül jó hatást keltett.

A képviselőjelölt után Popity János ügyvédjelölt beszélt rendkívül gyújtó hatással. Válaszolta a kis emberek rendkívül nyomasztó gazdasági helyzetét és rámutatott, hogy egyedül Nadányi Károly személye az, akiben a kerület választópolgársága annak garanciáját láthatja, hogy erre a nyomasztó helyzetre rátereli a kormány és törvényhozás gondoskodó figyelmét. Beszédjének e része könnyeket fakasztott számos hallgató szemében és hatása alatt tüntető lelkesedéssel fogadtak hűséget Nadányi Károly zászlajának.

Hegyközpályi községben, hol a jelölt délután 3 órakor tartotta meg programbeszédjét, a község választópolgársága élén a képviselőjelöltet Gál Ferenc körjegyző fogadta és üdvözlölte lelkes szavakkal.

A képviselőjelölt egyénisége és kifejtett programja itt is teljesen meghódította a község választópolgárságát a nevével viselő függetlenségi zászlónak. A választók nevében Férchy Lajos tanító mondott köszönetet a programbeszédért, majd Popity János ügyvédjelöltet kívánták hallani, aki a választók szívébe markolt gyújtó szavaival.

A Hegyköznek ez a három községe tehát teljes lelkesedéssel állott Nadányi Károly zászlaja alá. E három községben mára fog kiérlelezni bármilyen párt vagy jelölt, szavazót innen kapni egyet sem fog.

A mai nappal is tovább bontakozott ki Nadányi Károly biztos megválasztásának kilátása. Nadányi Károly környát szombaton folytatja.

Klintonok nem lép fel

A bihari képviselő választással kapcsolatban az a hír terjedt el, hogy Klinton János beznyei gör. kath. lelkész szintén fel akar lépni a bihari választókerületben, függetlenségi programmal. Illetékes helyről azon értesítést nyertük, hogy ez a híresztelés tévedésen alapult, mert Klinton János lelkésznek egyáltalán nem volt szándéka képviselőjelöltül fellépni s így minden erre vonatkozó kombináció alaptalan.

Merénylet egy tanító ellen.

Biharmegyében az utóbbi időben nagy mérvűket öltött a román nemzetiségiéknél magyar ellenes tüntető magatartása.

Ennek tulajdonítják azt a támadást is, melyet Bottyán községben az állami tanító ellen intéztek.

Bottyán községben most szeptemberben állami iskolát létesítettek s Tóth Imre okl. tanítót nevezték ki az iskola vezetőjének. Azonban a falubeli románság kezdettől fogva rossz szemmel nézte a magyar tanító működését.

A gyűlölet a magyar tanító iránt napról napra élesedett. Innen is, onnan is, fülébe jutott Tóth Imrének, hogy a románok merénylőre készülnek ellene. A bátor tanító azonban mit sem adott e mende mondákra. November 13-án aztán egy levelet kapott, mi *Mezőtelegden* adatott fel s benne újságból kivágott betűkkel a következő állott:

— »Ha 3 nap alatt le nem mondasz, megdöglés kutya magyar!«

Még ez sem félemlítette meg Tóth Imrét s nyugodtan járt-kelt a faluban, sőt éjnek idején is, minden fegyver nélkül ment egyik-másik szomszédos faluba.

Folyó hó 23-án délután Mezőtelegre ment az ottani tanító ismerőséhez Tóth Imre s onnan csak egy 9—10 óra felé indult el hazafelé. A mint a hólepte országúton ballagott, egyszer csak több lövés dördült el közvetlen közelében, de őt egy golyó sem érte. A bátor tanító még ezt is csak vak fenyegetésnek s üres félemlítésnek vette s bátran ment tovább utján Bottyán felé.

24-én este egy 10 óra tájt ismét uton volt. *Kisjendrő*-ről, hol szintén látogatónak volt ment gyalogszerrel hazafelé. Amint kiért a községből s rátért a bottyáni útra, egy emberrel, ki magát ittassnak tetette, találkozott. Román paraszt ember, kinek arca be volt kormozva belekötött a tanítóba s vele dulakodni kezdett. A dulakodás közben az ismeretlen utonálló revolvért rántott elő s kétszer rálőtt a tanítóra. Az első lövés a tanító jobb karját surolta, feltépvén a ruha ujját. A második lövést kivédte Tóth Imre félrelökve a neki irányított revolvért. Majd ismét dulakodni kezdett az emberrel, a tettes a tanító bal oldalához, körülbelül a szíve tájékára nyomta a revolver csövet s azt elsütötte.

Midőn a lövés eldördült óriási ütést érzett oldalán, azt gondolta hogy végórája ütött. Azonban semmi baja sem lett. A lövés után aztán felugrottak mind a ketten s pár pillanat múlva ismét támadójára vetette magát, aki teljes torokkal kiabálni kezdett, látva, hogy ellenfelét nem fogja a golyó.

— Ingye . . . Sugye!

Erre aztán hét alak bukott fel a cserjésből, mire a tanító visszamenekült Kisjendrőre.

Beérve a faluba a jegyzőhöz ment a megtámadott tanító s ott aztán kiderült, hogy az oldalába kapott lövés keresztül hatott a ruháján s kabátja belső zsebében lévő fényképhez, mely ideáljának, titkos arájának arcképe volt s a tőle kapott levelezőlapokban akadt fenn a

golyó. Azután a jegyzővel s több kíséreléssel a tettesek keresésére indult, de eredmény nélkül. Az ügy *Mezőtelegdi* csendőrség a legerősebb nyomoz.

TRÓNÖRÖKSÉGOK.

Trónörökösből tábornagy.

A köztudott, hogy a Ferenc Ferdinánd trónörökösre felfelbukkanó híreszteléseknek a Magyar Estlap *Mezőtelegdi* levelezőjének értesülése szerint van valami tényleges alapjuk, de a viszonyok nem tudták folytán ezt az alapot elferdítik, vagy önkényesen kombinálják.

Ő Felsője december hó 2-án ki fogja nevezni *Ferenc Ferdinándot* tábornaggyá és hozzá intézendő legfelsőbb kéziratnál számára meg fogja állapítani azt a hatáskört, mely annak idején Albrecht főherceget illette meg.

Albrecht halála után az ő hatáskörét felosztották a csapatfelügyelők között. Minden fegyvernem külön felügyelőt kapott és a tábornagi méltóságot megszüntették. Utóbb Ferenc Ferdinánd, aki már akkor lovassági tábornok és tengernagy volt, visszakapja Albrecht herceg hatáskörének egy részét, amennyiben kivették a hadsereg állományából és közvetlenül az uralkodó mellé rendelték. A trónörökös már ezzel részese lett a legtöbb katonai hatalomnak és katonai téren közvetlen császári végrehajtó közeg lett. Helyzete most annyiban fog megváltozni, hogy csak úgy, mint maga a király viselni fogja a tábornagi címet. A hozzá intézendő legfelsőbb kéziratban a császár — anélkül, hogy a maga szuverénitását csorbítaná — hajlott korára és egészségi állapotára való hivatkozással meg fogja bízni, hogy helyette és nevében a véderő körébe eső ügyeket vezesse és intézze. Az Albrecht halála óta szervezett csapatfelügyelői állások azonban érintetlenül fennmaradnak.

Az új méltóság fényének emelésére egy altábornagyot, esetleg tábornaggyot tognak adlatásnak a trónörökös mellé rendelni.

Egyéb uralkodói viszonylatokban a trónörökös helyzete ugyanaz marad, mint eddig volt és szó sincs róla, hogy holmi régenességet vagy más effélet kreáljanak.

* **Ünnep a zárdákban.** Az irgalmas nének zárdáiban templomi ünnep lesz ma az ugynevezett éremünnepe, mely alkalmából szentmisét, szentségimádást és prédikációkat tartanak.

* **A kormány a városoknak.** Ugy látszik, hogy a kormány mégis csak akar valamit tenni a városok érdekében, hogy az állam részére teljesített szolgálmányok ellenében a városoknak kárpótlást nyújt. Belátták a kormánynál is, hogy a városok állami támogatás nélkül nem képesek teljesíteni azokat a kiadásokat, amelyeket a fejlődés rájuk parancsol. A belügyminiszter leiratot intézett a városokhoz s így Nagyvárad városához is, hogy december 15-ig terjesszék fel a városok adózási és vagyoni viszonyainak és az alkalmazottak illetményeinek táblázatos kimutatását, teljes részletességgel. A leirathoz mellékeli a táblázatos kimutatás mintáját is.

* **Eljegyzés.** Draskóczi és dolnai *Draskóczy* Márton, br. Bánffy Albert uradalmi intézője folyó hó 26-án eljegyezte özv. *László* Zoltánnal.

* **A vízműtelep kibővítése.** A nagyváradai vízvezetési telep kibővítésére beérkezett ajánlatokkal tegnap foglalkozott Nagyvárad város árverelő-küldöttsége, *Komlóssy* József gazdasági tanácsnok elnöke alatt. A küldöttség az ajánlatokat és a műszaki és számvevőségi számításokat átvizsgálta s a következő ajánlatokat ajánlja elfogadásra, mint a városi legkedvezőbbeket: partbiztosításra szolgáló párhuzamművek és fenékgátak munkálataira a kisszebeni gránitbánya ajánlatát; — a szivattyutelep csatornázására nem érkezett ajánlat s így ezen munkálatokra vagy új árlejtést irnak ki, vagy házilag készítik; — a szivattyutelep feltöltésére és kövezésére Inoze Lajos és társai ajánlatát; — az új főnyomó-cső vezetésére és bekapcsolására Rendes Vilmos ajánlatát; — a magasépítkezésnél a közműves munkákra Madarász Gyula, az asztalos munkákra Fábrián József, a lakatos munkákra Vicsay Testvérek ajánlatát. A többi munkálatokra új árlejtést irnak ki.

* **A tizenharmadik patika gazdája** — él. A belügyminiszter tudvalevőleg a Nagyváradon létesítendő XIII. gyógyszerár felállításának jogát *Schimigh* István fűzesgyarmati gyógyszerár bérilőnek adományozta. Ennek kapcsán a helybeli lapokban az a hír látott napvilágot, hogy az új gyógyszerár engedélyezése: *Schimigh* István még ez év derekán elhunyt s így most vitás kérdés, hogy a már engedélyezett gyógyszerár jogának adományozása a miniszter, vagy Nagyvárad város közigazgatási bizottságát illeti-e. Mint értesülünk, ez a kérdés fel sem merülhet, mert a gyógyszerár jognak van gazdája, mert nem az a *Schimigh* István halt el, akinek a patikajogot a miniszter adományozta, hanem annak az édesatyja. Nagyvárad városa mindenesetre utána néz, hogy mennyiben igaz ez a hír.

* **Néptelen iskola.** Venter községben a tanító hadi lábón áll a község lakóival, akik emiatt nem akarják gyermekeiket az iskolába járattatni. A községből 243 tanköteles gyermeket irtak össze, azonban előadásra egyetlen egy sem jár. A szülők ugyanis határozottan kijelentették, hogy mindaddig míg a jelenlegi tanító van a községben nem engedik gyermekeiket az iskolába. A főszolgabíró jelentést tett az ügyről a főispánnak és kéri, hogy az ügyben sürgősen intézkedjenek, mert 243 tanköteles gyermek nem maradhat iskolázás nélkül.

* **A külső utak kavicsolása.** Papp János fuvaros vállalkozó felvállalta, hogy Nagyvárad külső utaira szállítja a szükséges kavicsot. A mérnöki hivatal azonban most azt jelenti, hogy Papp János csak csekély részben tett eleget kötelezettségének, s az utak nagyrészére nem hordta ki a megszabott kavicsgarmadákat. Kéri a városi tanácsot a főmérnök, hogy Papp János vállalkozóval a kötött szerződést bontsa fel s adjon felhatalmazást a mérnöki hivatalnak, miszerint a vállalkozó költségére bázilag teljesítse a szükséges kavics szállítást, mert azt még ez évben az utakra kell hordani, hogy tavasszal szétterithessék az uttesteken.

* **Vörheny járvány Érmihályfalván.** Érmihályfalván a múlt év végén és a folyó év elején a vörheny járvány oly nagy mérvben lépett fel, hogy minden iskolát és óvodát be kellett zárni. A múlt hóban a járvány csökkent és a hatóság azt hitte, hogy már veszély nem fenyegeti az iskolákat s véleményezte is azok megnyitását. Tegnap ismét jelentés érkezett Érmihályfalváról az alispánhoz. A jelentésben a főszolgabíró arról számol be, hogy a községben egyre tartanak a megbetegülések. A község minden óvintézkedést megtett, azonban nem tudja elejét venni a járványnak. A főszolgabíró kéri, hogy az iskolákat és óvodákat ismét zárják be.

* **Az ujjlenyomatokról.** A belügyminiszter legutóbb kiadott körrendeletében utasította a rendőrhatalóságot, hogy jövő év január 1-től, amikor is bizonyos cselekmények elkövetésével ujjlenyomatot kell felvenni s ezen ujjlenyomatokat az illetők törzslapjával együtt a budapesti központi bünyügyi nyilvántartó hivatalnak beküldeni, addig is, míg az ujjlenyomatok felvételére a rendőrségek megfelelő oktatást nyernek, az illetők terhelteket a büntető bíróságokhoz kötelesek kísértetni, ahol ezen ujjlenyomatok felvételére az ottani személyzet már oktatást nyert.

* **Rendelet a sertésperzselésről.** Ez év elején megfelelő módon közhírré tette a rendőrkapitányi hivatal, hogy sertésperzselésre csak a rendőrség által kijelölt helyek használhatók. A hirdetményben a rendőrség ki is jelölte városrészenként eme helyeket. Dacára ennek egyesek — pusztá kényelemből — a város belterületén is perzselnek sertéseket. Az emiatt történt feljelentések révén a rendőrség nagyon sok egyén ellen folyamatba tette a kihágási eljárást és megbüntette az illetőket. Ezúton ismételtén figyelmezteti a rendőrség kivált a henteseket, hogy a kötelezőleg kijelölt sertésperzselő helyeket megtartsák, illetve a hatóság által kijelölt területre szorítkozzanak, mert különben büntettetni fognak.

* **Egy opitos mint többszörös tolvaj.** Biri Ferenc októberben kikerülve a katonaságtól Nagyváradra jött s itt Stern Herman, Gelber Sándor, Bag Zsigmond és Kalmár Miksa lakására belopódzott s onnan minden elemelni érdemes értéktárgyat s több mennyiségű pénzt ellopott. A tegnapi tárgyalás során tette beigazolódnán 3 évi fegyházra ítéltett betöréses lopás miatt.

* **Egy kis gyermek szerencsétlensége.** Mariás Gáborné petrii lakos egy éves Sándor nevű kisfiát azalatt, míg anyja kiment a konyhába a boglyakemencébe fűteni, testvérei betették játékból melegedni a tűzhely feletti sárból épített padkára. A kis gyermek a padkáról leesett s a tűzhelyben egy lábában melegedő forró vizet feborított, amitől összegegett és agyrázkódást is szenvedett. Egy napi kioldás után a kis gyermek meghalt.

* **Egy koldusasszony tragédiája.** Csülök Istvánné érkörtvélyesi koldusasszony tegnap délelőtt Piskolton koldult. Koldulása alatt nagyon keveset gyűjtött össze az öreg koldusasszony és éhségtől hidegtől reszkette ment fel a községi előljáróságához, ahol keservesen panaszkodott, hogy nem képes tovább túrni a hideget és éhséget. Kérte az előljárókat, hogy szállítsák őt haza Érkörtvélyesre. Az előljáróság megkönyörült a nyomorult teremtesen és szekeret fogadott, amin hazaszállították a koldusasszonyt. Az érkörtvélyesi előljáróság azonban nem volt oly humánus gondolkodású, mint a piskolti és a szerencsétlen rongyokba burkolt éhségtől s hidegtől dermedt asszonyt nem fogadta el, hanem visszaküldte Piskoltra. A nyomorult koldusasszony ezután a kocsisnak könyörgött, hogy legalább most már vigye vissza őt Piskoltra. És ennek az egyszerű kocsisnak több emberi érzéke volt mint az érkörtvélyesi előljáróságnak s a koldusasszonyt vissza vitte. Utközben a hideg és a kocsisirázása, meg az éhség annyira megviselték a koldus asszonyt, hogy mire Piskoltra ért a szekér a koldusasszony halott volt.

* **Tolvaj hentesinas.** Frölich János hentesmester panaszt emelt Kuttyik Lajos nevű tanulója ellen, ki tegnap a nagymérvű üzleti forgalom az ennek kapcsán kifejldött tolongásban 5 szál kolbászt elcsent, kabátja alá rejtett és feltűnés nélkül elakarta a város állítólag bányájának.

* **Weber Testvérek Kabát, Alj és Blouz különlegességei nagy választékban megérkeztek.** Telefon 684.

* **Borsalino őszi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

* **Orteum és mozgófénykép előadások a Nemzeti éttermében.** November hó 15-től minden este a Nemzeti szálloda éttermében orteum-előadások elsőrendű attrakciók 5 nő, 5 férfi addig is naponta mozgófénykép-előadások fognak tartatni. A mai műsorból különösen kiemelendők: Eugénia k. a. kuplé énekesnő, C. Morgeé komikus, The two Charlei's angol zenebandókok (egy nő egy férfi), Vida Bözske nemzetközi ének és táncosnő, La belle Bogdán soorony művésznő, Mr. Charles éneklő bohóc, a közkedvelt kuplé király, Eleki nővérek ének és tánc duett, Raab S. ur karmester. Kezdeté este 9 órakor — szabad bemenet. Fentartott helyek.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Bőregér.
Péntek: A gyermekliga javára béreltszűnetben A bor.
Szombat: Utolsó szerelem.
Vasárnap: d. u. Tanitónő, este: Csókkirály.

Bőregér.

Strauss klasszikus operettje igen jó előadásban került tegnap színre. Az összes szerepek jó kezekben voltak. *Károlyi* Leona Rosalinda szerepében ragyogtatta fényes hangját, míg Adél szobalányt *Diósy* Nusi személyesítette a tőle megszokott kedvességgel. *Toronyi* igen jól, hangjánál volt s az első felvonás végén egy magas >C>-t is kivágott. *Kassay* elegáns Eisenstein volt s szintén szokatlanul jól énekelt. Sik és Hajnal az utolsó felvonásban állandóan derűtségben tartották a közönséget. A zenekaron meglátszik, hogy ritkán van alkalma magát a jobb fajta zenében gyakorolni. *Crlovszky* herceg szalonját nehezen tudjuk szőnyeg nélkül elképzelni s furcsa dolog, ha egy hercegi palotában a hölgyek ruhája a padlóból kiálló szálkákban megakad. Lehet azonban, hogy a rendezőség egy nagyon antik kastélyt akart bemutatni, hol a göröcsös deszkapadlót kirágtá a szu. — 6.

Utolsó szerelem. Dóczy Lajos romantikus vigjátéka, az utolsó szerelem szombaton este kerül színre a Szigligeti színházban. Ennek a bájos, irodalmi becsű darabnak a reprise elé szokatlan várakozással néz a színházba járó közönség. A társulat ambícióval készül az előadásra, úgy, hogy az Dóczy remekművének finom, klasszikus veretű szépségeit teljességükben kihozza majd. A vezetőszerepek E. Kovács Mariska és Tóth Elek viszik s hálás szerepekben foglalkoztatja a többi szereplőket is.

Előadás a Gyermekbarát javára. A péntek esti előadás iránt mindenfelől olyan foku érdeklődés nyilvánul, hogy a jegyek javarésze már is elkelt. A jótékony célra való tekintettel ezúttal béreltszűnetben kerül színre a Bor. Az előadás gondos, művészi nivóju lesz és hogy a siker még intenzívebb legyen, *Károlyi* Leona a II. felvonásban *Glac* Antal főispán eredeti magyar dalait is énekelni fogja Bura Károly zenekarának kísérete mellett.

MULATSÁG.

Naptár.

November 29. Nyomdász kedélyes-estély.

Január 8. Jogász kolon-estély.

Január 22. Jogász kolon-estély.

TÁVIRATOK.

A „Szardínia” katasztrófája.

Madrid, november 26. Este 8 órakor kikötött a még égő Szardínia nevű gőzös. Eddig 27 holttestet találtak. 52 embert a kórházba szállítottak, ahol hajó-, katonai- és polgári orvosok, valamint lelkészek vették ápolás alá. A gépteremben alkalmazott egész személyzet az öt fűtő kivételével, a kik nem voltak szolgálatban, életét vesztette. — Az angol flotta sajkái és vontatói segédkeztek azoknak megmentésében, akik a tengerbe ugrottak. Egészen közel jönni a viharos tengerre és a folytonosan omladozó hajórészek miatt nem volt lehetséges. Az arabok vonakodtak leugorni a hajóról, bár ez volt a mentés egyetlen lehetősége. Nafta nem volt a hajón.

Nagy botrány a bolgár szobranjében.

Szófia, nov. 25. A szobranje mai ülésén az agrárius csoportból álló ellenzék első rohamát intézte a kormány ellen. Alkalmul szolgált egy agrárius szónoknak az a szemrehányása, hogy a kormány a macedonai segélyalapot tisztességtelen célokra használta fel. A belügyminiszter a vádat hevesen visszautasította és követelte a szónok kizárását. Nagy tumultus keletkezett, amelynek végén az agrár-csoport tüntetőleg elhagyta a termet.

Igazságszolgáltatás.

Felmentett gyilkosok.

Kismarja községben boldog családi életet élt a *Gereczi*-család. Azonban pár évvel ezelőtt e boldog családi élet feldúlására beférkőzött G. Nagy Imre, *Gerecziék* szomszédja. Udvarolni kezdett az asszonynak, ellökve magától saját nejét s mikor *Gereczi*né özvegy lett, teljesen szakított nejevel s családjával s *Gerecziék*hez költözött s vadházasságban élt a másik asszonnyal. Ennek az asszonynak 6 gyermeke volt, kik mindent megtettek, hogy rábírák anyjukat G. Nagy Imrével való szakításra, de nem érték célt. Erre azután a három legidősebb fiu Amerikába menekült a szegényen elől. Az itthon ma-

radt két fiúnak pokol lett az élete. A családba furakodott ember szarnokoskodott a fiuk felett, sőt megöléssel is fenyegette őket. A gyermekek türetek, ameddig csak lehetett, de amikor jul. 6-án levelet kaptak a bátyjaiktól, melyben azt írják, hogy rosszul megy soruk Amerikába, de nem engedi őket haza a szegény, végleg elkieseredtek a szerencsétlen Gereci-fiúk s a nagyobbik Lajos nevű, 22 éves fiú öccsével, a tizenéves Józseffel jul. 6-án délben agyonütötte G. Nagy Imrét a mezőn s egy gödörbe eltöltödték.

Ez ügyben tárgyal az esküdtbíróság tegnap Csulyok Béla elnöke mellett. A beidéztet tanuk igazolják a tettesek ama vallomását, kik maguk jelentették fel a gúkat az ügyészségnél, hogy a sértett bántalmazta s fenyegette a fiukat.

Dr. Szolnok Jenő ügyész vádbeszéde után dr. Tóth Ferenc az elsőrendű vádlott, védője beszélt hatásosan.

A másodrendű vádlottat dr. Székely Adolf képviselője, Kass Izsó védte.

Az esküdtek úgy az első, mint a második kérdésre a vádlottak javára szavaztak, miből kitolyólag a kir. törvényszék felmentő ítéletet hozott s a vádlottakat szabaddá helyezte.

Gyönyörű Sándor gyönyörű ülete.

Szántó Lajos tépei lakos Harasztosi Elek barátjával itt járkált a nagyváradi lóvásártéren és üzlet után nézett. Kiszemelte magának Pópa Tógyer szenteleki gazda tehenét s megalkudott rá 120 koronában. Amikor a fizetésre került a sor, Szántó 10 koronát fizetett.

— Hát a többi?

— Sohse busuljon, biztatta Harasztosi. Nem látja, mivel beszél?

Szántó is kiegyenesedett.

— En nagyságos Gyönyörű Sándor vagyok; talán hallott is felőlem. Hátas lovon járom be a birtokomat, úgy is alig kerülhetem meg egy nap. Ez a 10 korona csak foglaló, a többi egy hét múlva megkapja.

Harasztosi még tódította.

— Ojjé, olyan nagy ur a nagyságos ur, hogy ezt az egész vásárt megvehetné.

Szántó nagyilekű akart lenni.

— Nézze Pópa barátom, itt a hátas lovam passzusa, ráírom a nevemet is: Gyönyörű Sándor, ezt tegye el addig, míg a 110 koronát megkapja. Hanem ni most látom, hogy nincs több pénzem. Adjon vissza két koronát a foglalóból utiköltségre.

Pópa Tógyer átvette a passust és jól ellette, aztán megadta a 2 koronát, kezét csókolta a nagyságos Gyönyörű Sándor urnak s a jó vásár után boldogan ment haza.

Othon valaki, aki véletlenül ismeri a betűt, megnézte a nagyságos Gyönyörű Sándor ur hátas lovanak a passzusát s Pópa Tógyer nem kis meglepetésére konstataálta, hogy az egy kéthónapos malacról szól. Persze röktön csendőrhöz futottak, de beletelt egy hónap, míg a nagyságos urat sikerült gyönyörűségeen elcsipni Budapesten.

Tegnap itélt fölőtte a törvényszék Ember Géza elnöke alatt. Szántó is, Harasztosi is tagadtak körömszakadtig, de azzal a nem éppen böles taktikával éltek, hogy egymást igyekeztek eláztatni. A sikeres védekezésnek meg is volt az eredménye: kapott mindenik egy-egy évi fogházat s 3-3 évi hivatalvesztést. A hivatalvesztést csak elviselték, de az egy esztendő miatt haragosan felebbztek.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonátözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 26.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 26.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti aru- és értéktözsde 1908. nov. 26.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50
Osztrák járadék papirban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleon) —	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

47.

Csörögi meglepetve állt egy percig s azt kérde magától, hogy ki lehet az az ismeretlen, ki oly jól ismeri s kinek volt oka őt annyira gyűlölni, hogy bátorsága legyen vele ily hangon beszélni? — s mintha ösztönszerűleg, azonnal ajkaira toltult ama ember neve, kinek legtöbbet vétett volt.

Bogya Andor! kiált föl a zsvány habozás nélkül.

— Ha nevemet tudod, ez esetben kár volt karabélyodat a vetésbe rejtetni!

E szóra Csörögi félretelován, szűrét, egy pisztolyt vett elő zsebéből.

— Ezt azonban nem felejtettem a vetésben! — mond diadalmas gunnyal.

Andor ugyan-e percben gyorsabban mint a villám, szintén pisztolyt vett elő, és célba vette ellenfelét. Egyiknek keze sem reszkett, mind a kettő gyorsan és biztosan célzott, s mint a kettőnek ujjá mondhani egy s ugyanazon percben vonta meg a billentyűt, de — két csereszénés hirdeté, hogy egyiknek pisztolya se sült el.

— Van késed? — kérde Andor.

— Van! — felelt mogorván Lehel, előrántván csizmája szarából az éles kést, melyet magával hozott.

S a két ellenfél, anélkül, hogy több szó szaporított volna, megindult egymás felé, lassu kimért léptekkel.

Borzasztó volt e néma szünet, az ödöklő gyilkoknak ez a késedelme, mintha tudták volna hogy véres munka vár rájuk, két rettentő, s engesztelhetetlen kézben.

S elkezdődött az irtóztató élethalál harc; mind a két ellenfél csak szívét védte, s paizsul karját, mellét szánta. — S e küzdelem azért volt oly rémletes, mert mind a két fél érezte, hogy menthetetlenül el van veszve. Nyolc sebből omlik immár a vér, s az a két küzdő még

mindig ostromolja egymást, míg veresítés következtében majd nem egyszerre ejték ki a gyilkot kezeikből. . . .

A két kifáradt viador most egymás nyakába borult — s ez volt a legreémietesebb — mert az éj sötétben a két ember nem azért ölekezett, hogy a halál küszöbén megbocsásanak egymásnak, hanem azért, hogy véglegleg folytatassák a tusát; s a két haldokló egymás torkát folytatgatva roskadt le élettelenül a homokba.

XLII.

Andor bucsu-levele.

Másnap egy szegedi fuvaros megtalálta utszélén a két halottat és kocsijára emelvén, elszállította Szegedre. Itt a rendőrségnek azonnal jelentést tett. Ez az egyik áldozat, Bogya Andor személye azonosságát nem tudta kinyomozni. De Csörögit Szeged városában sokan ismervén, sürgönyöztek azonnal özvegyének.

A két halottat kórházban ravatalra fektették közzemlére.

Aranka szegedre jött férjét eltemetni. Halálának híre megdöbbsentő volt a szegény asszonyra nézve, annyival is inkább, mert azt hitte, zsványok ölték meg.

A kórházba sietett, s a felügyelő egy szobába vezeté, hol egy teher lepel két halottat takart. Az özvegy maga hártá el a leplet, midőn férjére és — Andorra ismert.

Volt e jelenetben valami leírhatatlanul sajtyszerű, mint ha a végzett akarta volna úgy, hogy maga előtt lássa két halott hült teremét: az egyiket, kit annyira szeretett volt! . . . s a másikat, kinek emlékét ápolnia kötelessége tartotta. S fekszik mind a kettő véres sebbel, s halott mind a kettő, s miközben könnyet hullat az egyikért s sérti a másik emlékét; ha megbocsát Andornak, vádolnia kell önmagát, hogy férjhez ment, s ha meg nem bocsát, végleteleg viszi a sivár könnyörtelenséget a ravatal előtt.

Aranka sajtóságos, egymásnak ellentmondó érzelmek közt hagyta el a halotti kamarát, hogy a temetési szertartások felől intézkedjék. S az isten, ki a szivek mélyébe lát, látta azt is, hogy a szemeiből patakozó könnyekben része volt Andornak is, tán tetemesebb része mint a fiatal nő önmagának bevallá.

Mondjuk ki habozás nélkül, ama bűnösnek vélt emberért sirt, kit állítólag nem szeretett: ki elhagyta s megnősült, s kinek hideg teremtetől most mégis oly nehezen bucsuzott el.

A bánatos asszony leíróre küldötte volt a kocsit s a város végén gyalog követte most a férj koporsóját, midőn egy öreg nő közelédek hozzá egy levéllel.

(Folyt. köv.)

Dr. VUCSKICS GYULA.

Az adventi szent idővel kezdődik

Dr. Prohászka Ottokár

székeafehérvári püspök úrnak legutóbb megjelent nagyszabású műve:

Elmélkedések az evangéliumról.

E kiváló mű finom bibliapapírra van nyomva s kis 8-adrét alakban 736 oldalra terjed.

Ára vászonkötésben 8 kor., bőrkötésben 10 kor. Kapható Buzárovits Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Esztergomban.

Ugyanott kapható az illusztris szerzőnek eddig megjelent többi nagyszabású műve is, ugyanitt:

Isten és a Világ. Különös tekintettel a természettudományokra. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 250 oldal. Ára füzve 2 kor. 40 fill., kötve 3 kor. 40 fill.

A keresztény bűnbánat és bűnbocsánat. A budapesti m. kir. tudományegyetem hittani kara által a Horváth-féle jutalommal kitüntetett pályamunka. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 325 oldal. Ára füzve 4 kor., kötve 5 kor.

Föld és Ég. Kutatások a geologia és theologia érintkező pontjai körül. Harmadik kiadás. Nagy 8-adrét, 462 oldal. Ára füzve 6 kor., kötve 7 kor. 50 fillér.

Dominus Jesus. Nyolc konferencia, melyet a budapesti egyetemi templomban tartott dr. Prohászka Ottokár. Második kiadás. 8-adrét, 112 oldal. Ára füzve 1 kor. 20 fill., kötve 1 korona 80 fillér.

A diadalmas világnézet. Második kiadás. Nagy 8-adrét, XII. és 292. oldal. Ára füzve 4 kor., kötve 5 kor. 20 fill.

Egyben ajánlom a fűző urak becses figyelmébe dúsan berendezett és nagy választékú **szent kép, rózsafüzér és ima-árony raktáramat a legjutányosabb árak mellett.**

Mutatvány küldeményeket választás végett, valamint minta-képeket kívánatra szívesen küld

Buzárovits Gusztáv,

könyvkiadóhivatala, könyv- és műkereskedése
Esztergomban.

1600 koronát

jövedelmező ház, termő, lugasszöl-
lővel beörökített kerttel, szabad-
kézből **ELADÓ.** Értekezhetni Hu-
szár-utca 7. szám alatt. :: ::

Belépési felhívás a Polgári takarékszövetkezet 14-ik évtársulatába.

A Polgári Takarékszövetkezet 1909. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámban szeritien jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthasználattal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet oszthatóhoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/5 részét 6%-os kamattal mellet minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai chequelapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909. január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni szíveskedjenek.

A Polgári Takarékszövetkezet igazgatósága.

Az évtársulatok befizetése vasárnap kivételével a hét bár melyik napján eszközölhetők.

Tüzifát

legolcsóbb napi áron házhoz
szállítanak

Weiszberger és Társa tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház.

Fatelep: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Belépési felhívás.

A nagyváradai hitelbank takarékszövetkezet **7-ik évtársulatába.**

A nagyváradai hitelbank takarékszövetkezet 1909. január 1-én

új **7-ik évtársulatát** kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki ki magát három éven keresztül hetenkint legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4—5 részét minden kezes nélkül kölcsönképen felvenni, mely kölcsönnél a legmértányosabb kamattal lesz felszámítva.

Beiratás díj címén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9—12-ig d. u. 3—5-ig teljesíthetők.

A nagyváradai hitelbank takarékszövetkezet igazgatósága.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle Wolfram lámpát**

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 4.50 kor.** 100 gyertyás **7 kor. 50 fill.**

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng. **Sima izzólámpa dbja 72 fillér,** tehát 5 százalékos kartell áron alul. Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fényképező-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal **kartell áron alól kaphatók.**

Csillárok.

ivlámák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön céla épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. társától 12 társáig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

»Közgazdasági Koronás Takarékok és Hítel szövetkezet« címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A heli egykoronás üzletrészek beszédését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

Kiadó.

Egy csinosan berendezett udvari szoba kiadó Fő-utca 7. II-ik emeleten.

A Fekete Sas

nagyszállóda

éttermei megnyitása.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönséggel tudatni, hogy a Fekete Sas nagyszállóda éttermeit 1908. évi nov. hó 21-én a helybeli cs. és kir. 37-ik gyalogezred zenekarának hangversenyével megnyitom. Egyben tudatom, hogy magyar és francia konyhát vezetek és csakis a legkiválóbb bel- és külföldi borok, valamint összes helyiségeimben kizárólagosan Dreher-féle dupla márciusi sör jön kimérésbe. Azon készséges kijelentésem kapcsán, miszerint minden tehetséget és erőt összpontosítandom arra, hogy a mélyen tisztelt közönség legmesszebb menő igényeit is kielégítsen, legyen szabad a mélyen tisztelt közönség szíves támogatását kikérnem. : : :

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad, 1908. nov. 19.

BENRÁD ALBERT,

a »Fekete Sas« nagyszállóda
éttermeinek berlője.

Gőzmosóda vegytisztítógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítóknban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját

kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398

Ujjonnan cseréppel fedett, jól jövedelmező

bérlőházháromüzlettel

italmérés, trafikjoggal és modern berendezéssel kevés pénzzel megvehető.

Cím a kiadóban.

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók.

Nagyvárad.

Fiókküzetek:

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar épület.
Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és közönséges lábbeliek.

Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest,
Andrássy ut 17. Pécs, Király-utca 7
Petrozsény, Főter. Sarajevo Rudolf u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek.

Mérték utáni megren-
delések elfogadtatnak.

